

K.O. EN Z.O.
ort aan de ker-
ligt. Hiermede
gd.
rapporten vast-
it drie stel gra-
gd en ook, wat
wordt in reke-
el, over te ma-
de.
ide eerste rap-
m, indien daar-
nenkomen. Men

mogelijk niet-
afrekeningen te
tr. 31, Kampen.

EN. De kerke-
utaten voor de
swend, teneinde
grust voor de

icht vereenigde
om de visitatie
ment, maar op
als vinden, die
Eveneens, dat
f een overzicht
gegeven aan de

ZANGKOREN.
er bovenstaand
imeldingen bin-
lich op. Daarbij
leffhebbers zon-
er muziekuitge-
ed deed. En dit

d gekomen, de
: daden over te
m, zangleffhe-
seeren uit, tot
dag 17 Maart
onsplein 13 te

een, doch liefst
sangemeld had-
dinging ontvan-
det deden, toch
gadering wordt

Koren.
1.

atate onderge-
u met Sang":
EN, voormitter.
staris,
g 96 c, Rotter-

**Schrift
ULSTRA**

Volkerentafel;
olitië; 6. De
Wereldrecht;
st Christelijk
13. De ware
5. De Restaur-
n Pacifisme;
akele hoofd-

1 romandruk,
e deel van de
ngesloten het
licht over de
ie inderdaad

Serie betalen

trecks bij de

, Giro 36000

VRAAGD:

LOPAEDIE,
i f 40, id. in
5.—

el,
CLARING,
f 35.—

s, 519, Bureau
te Goes.

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Grootegast; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen; voor medewerkers: rechtstreeks aan hen of aan de administratie.

Adm.-adres: Oosterbaan & La Cointre N.V., Goes. Tel. 2424 — Postrek. Nummer 406040 ten name van „DE REFORMATIE“, GOES.

Abonn.: f 4.— per halfj., buitenl. f 10.— per jaar; losse nummers 20 cent, alles bij vooruitbetaling. Advertentiën: 20 cent per m.m.

INHOUD: Hoofdartikel: Is Europeesche Federatievorming raadzaam? 14. — Uit de Schrift: Vraag en antwoord, 2. — Kerkelijk leven: De rechter ingeroepen. Maria, de moeder van onzen Heere Jezus Christus, 10. Juiste voorlichting (Inzake Zach. 3:6, 7). Proceskosten studenten-

corps. Op verstrooidenreis. — Op 'en om 't kerkplein: Hebt U ook den Heere Jezus verraden? — Pol. en Soc. leven: Verband en Verbond, 3. — Aan een jongeren tijdgenoot: Vuur, water, was. — Gedicht. — Groninger Brieven. — Kerknieuws.

Is Europeesche Federatievorming raadzaam? (XIV)

HOOFDARTIKEL

De gevolgen van het formeel prijsgeven van de onafhankelijkheid van Nederland

DE LIBERTINISTISCHE REVOLUTIE.

Van ongodsdienstige zijde ziet men de Europeesche ontwikkeling na de hervorming dikwijls als niet ongunstig. Men betreurt het dan, dat het Zuiden van Europa niet werd opengelegd voor de hervorming, maar is tevreden over het Noorden, dat in ieder geval werd behouden. Daar zijn de „protestantsche landen“, die een grooten invloed hebben op het Westersche gebeuren.

Dit „protestantsch“ zijn van een deel van Europa heeft met de hervorming echter weinig uitstaande. Tenzij men de hervorming wil beschouwen als een uiting van godsdienstige onverschilligheid. Maar natuurlijk is dat onzin. De godsdienstige onverschilligheid was er eerder dan de hervorming. Deze onverschilligheid was reeds in de middeleeuwsche steden tot een macht aangegroeid, die men later libertinisme ging noemen, en die haar leidende vond in de humanisten²⁷⁾. De humanisten stelden meer belang in de aardse dingen dan in de hemelsche en waren daarom tegen iedere kerkleer gekant, die beperkingen voor het aardse leven met zich meebracht, als die niet direct aan het aardse leven ten goede kwamen. Daarom stonden zij van het begin af niet alleen kritisch tegenover de Roomsche kerkleer, maar ook tegenover de reformatoren, die een gezuiverde belijdenis wilden aanhangen, die in overeenstemming was met de H. Schrift. Verschillen in de belijdenis werden voor hen voorwerpen van kritiek en spot, die met instemming werden ontvangen bij dat deel van de burgerij, dat zich in materiële opzicht een plezierig leven had kunnen verschaffen, en dat ook naar weinig anders verlangde. Vrede en eenstemmigheid zijn het kort begrip van onzen godsdienst — aldus Erasmus — en deze kunnen alleen worden bereikt, als wij zoo weinig mogelijk definiëren en over zooveel mogelijk dingen het oordeel vrij laten. Coornhert voer heftig uit tegen de predikanten, die instemming met de geloofsbelijdenis vroegen, en verklaarde dat de waarheid voor menschen niet te kennen was. De gewezen pastoor „Meester“ Duifhuis wilde van geen catechismus of kerkeraad weten en predikte en hield Avondmaal in Utrecht voor iedereen.

In Noord Nederland kwam spoedig het Remonstrantisme op, dat zich eerst nog voorzichtig uitdrukte, en verklaarde dat de belijdenis geen noodzakelijke, maar slechts een nuttige uitleg van de H. Schrift kon zijn. Anderen gingen echter verder, en verklaarden, dat een belijdenis tekort doet aan het gezag van de H. Schrift, en aan de vrijheid en aan de eenheid van de

Kerk²⁸⁾, zoodat de Fransche gezant in 1657 uit Holland kon schrijven, dat de vrijheid van godsdienst daar zoo groot was, dat het zelfs was toegestaan er heelemaal geen te hebben, en dat de Amsterdamsche kooplieden daarin voorgesingen²⁹⁾.

Deze richting, die niet Roomsche en niet protestantsch was, kwam overal in Europa op. Waar men geen belijdenis wilde aanvaarden, of lichtvaardig de door de hervorming ontstane belijdenissen door nieuwe, daarmee strijdige, verving, vierde het godsdienstige individualisme hoogtij. In Noord Nederland verliep dit proces wat langzamer, omdat de gereformeerde belijdenis langer gehandhaafd bleef, en omdat de gereformeerde Kerken zich er tijdens den opstand tegen Spanje van een grooten invloed hadden weten te verzekeren.

Toch bleef de belijdenis in Nederland slechts relatief beter gehandhaafd. Van de meer libertijnsch gezinden, die in de Nederlandsche Republiek een overheidsambt wilden vervullen, eischte men niet slechts dat zij instemden met een nationale, gereformeerde politiek, maar ook dat zij metterdaad lid van de gereformeerde Kerk werden. Het eerste, de instemming met de nationale, gereformeerde politiek, was een rechtvaardige eisch. De invloed van hen, die sympathiseerden met den afval van Montigny of van Renneberg kon de jonge Republiek moeilijk op prijs stellen. Maar als gevolg van het tweede, den eisch tot toetreding tot de gereformeerde Kerk, werden velen slechts voor de schijn gereformeerd, en verloor de Kerk haar innerlijke homogeniteit. Toen er steeds meer van zulke nieuwe lidmaten kwamen, bleek het onmogelijk de kerkelijke tucht op leer en leven te handhaven³⁰⁾, en als lid van de gereformeerde Kerk in vollen rechte kregen de libertijnsche elementen zoodat in de Kerk als in den Staat de overhand, Vooral in de regeerperiode van Frederik Hendrik nam hun macht sterk toe, zoodat men het jaar 1628 aanneemt als het jaartal waarin de verdrukking van het Calvinisme in de Nederlanden begon³¹⁾. Men kon het libertinisme buiten de Kerk niet meer een halt toeroepen, omdat men eerst het libertinisme in de Kerk moest bestrijden, hetgeen door de overheid werd verboden ter wille van de rust en de dusgenaamde eenheid.

Deze door de Nederlandsche regenten gewilde eenheid op kosten van de erkenning van de betekenis van de belijdenis, bracht echter de verdeeldheid in Europa en het afsnijden van de mogelijkheden voor een Nederlandsch herstel. Gaandeweg wakte de Republiek naar buiten meer den indruk van een nogal

schraperige koopmans-republiek, dan van een land, dat in de eerste plaats de zaken van de religie aan het hart ging.

Toen de Hugenooten in levensgevaar verkeerden door de legers van kardinaal de Richelieu, die het Protestantisme in Frankrijk wilde uitroeien, was het een cynische Republiek der Nederlanden, die een smaldeel van 20 schepen aan den kardinaal zond, om hem in deze politiek te steunen. Het was voordeelig, zoo verklaarde men, als Frankrijk niet langer werd opgehouden door de Hugenooten, omdat een sterk Frankrijk de Republiek beter tegen Spanje kon steunen³²⁾. 25 jaar later vatte zelfs onze Prins Willem II het plan op om met ditselfde nu geheel Roomsche en imperialistisch geworden Frankrijk den strijd tegen Spanje voort te zetten ten einde België te kunnen verdeelen. Zoodat de Noordelijke als de Zuidelijke Nederlanden konden zich gelukkig achten, dat het concept-tractaat, om in 1651 Antwerpen door den Prins — en Brugge (op 15 km. afstand van Sluis!) door den Franschen koning — te doen belegeren, niet kon worden uitgevoerd.

Het is tijdens ditselfde proces van verval en libertinistische overheersching, dat de vrede van Westfalen werd gesloten, die het middel zou zijn, waardoor in belangrijke mate over het lot van Europa werd beschikt. De scheidslijn van de contra-reformatie werd er erkend. Men ging ervan uit, dat de landen met een protestantschen vorst voortaan een protestantsch volk zouden hebben, en de landen met een katholieken vorst een katholiek volk. Cujus regio, illius religio; wiens rijk, diens godsdienst, werd de leus. Volgens J. Pirenne was de totale afwezigheid van ieder beginsel tijdens de Westfaalse onderhandelingen het bewijs van de wijsheid der diplomaten, die er aan werkten³³⁾. Het is echter de vraag, of de diplomaten hierdoor hun wijsheid of hun godsdienstige onverschilligheid bewezen. Want hoewel de vrede de nederlaag beteekende van de pauselijke reactie, was de geestelijke strooming die in Westfalen met den zegepalm ging strijken, het godsdienstige indifferentisme, dat zich om de Kerk en het Woord Gods slechts weinig bekommerde, als de zaken maar zoo konden worden geregeld, dat er een voordeelig internationaal machtsverevenwicht ontstond. Tijdens de onderhandelingen werd een ware koehandel gedreven. Als over den godsdienst gehandeld moest worden, trad Zweden op als kampioen der Luthersche vorsten, terwijl Frankrijk de Roomsche belangen van den keizer steunde. Maar daarom steunden Frankrijk en Zweden elkaar niet minder, als 'er om ging de keizerlijke macht te fnuiken. Frederik Willem van Brandenburg bedong den godsdienstvrede voor de Gereformeerden in Duitschland. Niettemin zou deze groote keurvorst, die een deel van zijn opvoeding aan het hof van Frederik Hendrik ontving, en wiens schoonzoon hij was, later een poging doen om de gereformeerde en luthersche belijdenis door machtsmiddelen in zijn rijk tot elkaar te brengen. Daarvoor ontzette hij o.m. den weerspannigen Paul Gerhardt, dichter van het bekende „O Haupt voll Blut und Wunden“, uit zijn ambt in Berlijn. Tijdens de vredesbesprekingen steunde hij beurtelings Frankrijk en den keizer, om de Zweden te matigen in hun eischen³⁴⁾.

Het resultaat van deze „realistische“ wijze van onderhandelen was de internationale sanctionneering van de verdeling van Europa in een katholiek deel en in een protestantsch deel. Bovendien was het Protestantisme reeds versnipperd. In de Luthersche landen

²⁸⁾ J. A. van Nieuwenhuysen, Hervormd-remonstrants gesprek, den Haag, 1949.

²⁹⁾ A. Malet en J. Isaac, XVIIe et XVIIIe siècles, Paris, 1947, 166.

³⁰⁾ A. Janse, Van Dordt tot '34, Kampen, 1934, 31 e.v.

³¹⁾ Mededeling van A. A. van Schelven.

³²⁾ G. Groen van Prinsterer, Gesch. v. h. Vad., 279.

³³⁾ J. Pirenne, Les grands courants de l'histoire universelle, II, Neuchâtel, 1946, 575.

³⁴⁾ Weber-Baldamus, Handb. d. Weltgesch., III, Leipzig, 1919, 361, 531.

²⁷⁾ A. J. Verbrugh, enz., Tractaat, I, c., 69.

VRAAG EN ANTWOORD (II)

30. In het voorgaande artikel werden twee momenten in den doop besproken. Vooreerst, dat de doop, welke naar Gods ordinantiën bedienend wordt, steeds en onveranderlijk een echte, „volle”, waarachtige doop is. Een doop, waaraan de „waarheid” van den doop, n.l. Christus en al zijn weldaden, d.w.z.: de volle zaligheid, altijd verbonden is. En voorts, dat in en met dezen zóo bedienenden doop die „waarheid” aan alle doopelingen in dat sacrament aangeboden, toegereikt, voorgehouden, gegeven wordt.

Ik kom nu tot een volgend moment in den doop. Het is dit, dat de doop inderdaad op een bepaald oogenblik in het leven van een doopeling komt, maar dat we tegelijk moeten vasthouden, dat deze doop blijvend is. Dat wil zeggen: de doop wordt, vanaf het moment waarop we gedoopt werden, van seconde tot seconde naar ons toege dragen, aan ons toegediend. Als we goed vasthouden, dat de doop niets anders — ook niets minder! — is dan het door den Heiligen Geest aan ons geven van de belofte, dan is dat vanzelf duidelijk! God geeft aan de geloovigen en hun zaad zijn belofte, zijn belofte woord. Daarmee spreekt Hij de geloovigen en hun zaad aan. Maar — en dat is ieder, die de Schrift kent, toch wel duidelijk — God spreekt ons in Christus door zijn Geest d a g i n d a g u t aan. Op allerlei wijs: in prediking, in bijbellezing, door herinnering komt God met zijn belofte naar ons toe, grijpt ons er mee beet, werkt daarmee op ons in. Welnu, zoo doet God ook met zijn verzegelde belofte, d.w.z. met zijn doop. Het doopwater droogt op onze voorhoofden nooit op. De doopswoorden verklanken nimmer. Heel de idee, dat de doop op een bepaald moment wat geeft, eens en voorgoed, en dat het dan met de werking van den doop uit is, is door en door vals. De doop is niet een soort geestelijke injectie, die eenmaal gegeven werd en dan alleen maar wat nawerkt. Neen, de doop blijft levend en krachtig, en met en in en door hem komt Gods machtig, verlossend, vernieuwend beloftewoord van dag tot dag naar de zijnen toe.

40. Wanneer we zoo den doop mogen kennen uit Gods Woord, wordt ons duidelijk, dat het doopsformulier van het gedoopt-worden zegt, dat God de Vader daardoor betuigt en verzegelt, dat Hij met ons een eeuwig verbond der genade opricht en ons tot zijn kinderen en erfgename aanneemt. Dat de Zoon daarin verzegelt, dat Hij ons wascht in zijn bloed van al onze zonden en ons in de gemeenschap zijns doods en zijner wederopstanding inlijft. En dat de Heilige Geest ons door dit Sacrament verzekert, dat Hij in ons wonen wil, ons toeëigenende hetgeen wij in Christus hebben. Dat betuigen en verzegelen en verzekeren ons Vader, Zoon en Heilige Geest in den doop.

Wat dit beteekent omschrijft Calvijn in zijn (tweeden) Catechismus aldus: De doop is een beeld van de afwasching der zonden. Maar dan een beeld waaraan de zaak zelf verbonden is. Want God bedriegt ons niet, wanneer Hij ons zijn gaven belooft. Daarom is het zeker, dat de vergeving der zonden en de vernieuwing van het leven ons in den Doop aangeboden en door ons ontvangen wordt. (Latijn: offeri et recipi — fransch: nous est offerte, et nous la recevons). Ik wijs er nog, en met allen nadruk, op, dat Calvijn dit van ALLE doopelingen verklaart. Alle doopelingen ontvangen naar zijn rotsvaste overtuiging in en door den doop de vergeving der zonden en de vernieuwing des levens. Die zitten immers a.h.w. in den doop in, die komen om zoo te zeggen met den doop mee. Dat inderdaad zóo Calvijns bedoeling is blijkt wel uit de onmiddellijk na het bovenstaande volgende vraag-met-

was het onderworpen aan de vorsten, die meer aan hun dynastieke belangen dachten dan aan die van het Woord Gods. In Nederland miste de belijdenispartij haar vrijheid. En in Engeland heerschte Cromwell met zijn Rondkoppen. Dit alles voldeed wel bovenmate aan de leus van het ejus regio, illius religio, maar het hield daarbij de internationale wettiging in van een toestand, die in den zin van de Wet Gods nimmer wettig kon zijn. Want Gods Woord was in Frankrijk niet imperialistisch, in België niet pauselijk, in Engeland niet independentistisch, het eischte in Brandenburg geen evangelisch syncretisme, en in Noord Nederland geen regentenstrijd tegen de belijdenis. Het eischte overal de inrichting van het leven in Kerk, staat en maatschappij naar dezelfde universele wet Gods. De gereformeerde belijdenis verklaart daarom met recht dat de Kerk door geen bepaalde plaatsen op aarde wordt gebonden, maar in de eenheid van de gemeenschap met denzelfden H. Geest is verspreid en verstrooid door de geheele wereld.

Het verdrag van Westfalen sanctioneerde echter een reeks van kerkelijke tegenstellingen (en niet slechts landelijke differentiaties), die het geheele leven van de geloovigen aangrepen. Daarbij ging men ervan uit, dat de vorsten, die Jesaja als voederheeren van de Kerk aanwist, deze tegenstellingen in stand hielpen houden. Dr A. J. VERBRUGH.

UIT DE SCHRIFT

antwoord. Die luidt immers: Vindt deze genade haar voltooiing (haar vervulling) in allen zonder onderscheid? Neen, want velen versperren haar door hun verdorvenheid den weg en maken haar zoo krachteloos (tot een ledigen vorm). Daarom ontvangen alleen de geloovigen de vrucht. Maar dat verandert niets aan (dat neemt niets af van) het wezen van het sacrament.

Welnu, als we de vergeving der zonden en de vernieuwing des levens, zooals die door Christus verworven werden en thans door Hem worden geschonken, noemen het bekleed worden met Christus — dan mogen, dan moeten we zeggen: de doop, het gedoopt worden IS het bekleed worden met Christus. Dat is het eigenaardige, om met Calvijn te spreken, de natuur, d.w.z. het wezen van den doop. Dat is het steeds gelijk blijvende van den doop.

50. We hebben tot nu toe niet gesproken over de gesteldheid van dengene die gedoopt wordt. We hebben ook niet gesproken over wat de doopeling met zijn doop zóoal kan doen. We deden dat opzettelijk niet. Het is niet minder dan een vloek voor de kerk geweest, dat men altijd weer, bewust of onbewust, den goddelijken doop benaderde vanuit den doopeling, diens geloof of ongelooft enz. Hierin schuilt een principiële verloochening van één der hoofdmomenten van de reformatische prediking, welke God aan zijn kerk wilde schenken. De reformatoren deden precies omgekeerd. Zij gingen bij hun spreken over de sacramenten altijd van God en van Diens instelling uit. En de reformatoren hebben zoo doende niet opgehouden om op allerlei wijs en bij allerlei gelegenheid te prediken en te bezweren, dat de doop, zooals die bedienend wordt, de doop dus in zijn toegediend worden voor allen dezelfde kracht, inhoud, waarachtigheid bezit. God doet nooit ijdele dingen. Hij spreekt geen leeg woorden. En als Hij aan heel veel mensen, wat de duidelijke woorden en de voor ieder zichtbare daden betreft, het-

zelfde doet en hetzelfde geeft, dan is dat ook steeds hetzelfde. Dan is daarin ook steeds hetzelfde. Dan biedt Hij aan, dan reikt Hij toe, dan houdt Hij voor, dan geeft Hij ook steeds hetzelfde.

In de belofte en dus in den doop legt God het fundament van het geloof. En Hij zorgt dat dat onwrikbaar vast is. Het hangt naar inhoud en kracht in geen enkel opzicht af van de gesteldheid van den mensch, die daarmee in aanraking komt.

Maar dit voorop plaatsend moeten we toch óók over de gesteldheid van den doopeling spreken. We hebben daarbij aanvankelijk alléén de volwassenen op het oog! En dan moeten we beginnen met dit op te merken, dat een volwassene, die gedoopt wordt, die zich dus laat doopen, zich inderdaad in en door het sacrament met Christus bekleedt. Omdat het sacrament waarachtig is, omdat Christus — natuurlijk alléén op Geestelijke, op sacramentele wijze, maar desalniettemin zeer reëel — „in” den doop aanwezig is, daarom bekleedt ieder, die den doop aanvroeg, den toegang tot den doop ontving en daarna ook gedoopt werd, zich in en door den doop met Christus. Hij deed dit zeer zeker op sacramentele wijs. Maar dat wil niet zeggen, dat dat minder werkelijk, laat staan alleen maar voor den schijn zou zijn! Calvijn, zich aansluitend bij Augustinus, zegt t.o.v. het avondmaal — en van den doop geldt hetzelfde — dat de boezen Christus in het avondmaal ontvangen zoo veel het sacrament aangaat (malos dicit Christum recipere in coena sacramento tenus).

Dat zóo de situatie is met deze ongeloovigen blijkt vooral uit die Schriftplaatsen, waarin de goddeloosheid, de afval, van deze menschen wordt gestriemd.

Godeloos, die de sacramenten gebruiken, zijn schuldig aan het lichaam en bloed des Heeren (1 Kor. 11:27). Zij achten het bloed des Nieuwen Testaments, waardoor zij geheiligd waren onrein (Hebr. 10:29). Zij verloochenen den Heere, die hen gekocht heeft (2 Petr. 2:1). Dit alles zou niet gezegd kunnen worden, indien Christus met zijn lichaam en bloed, Christus dus met al zijn weldaden, niet in en door het sacrament aan deze goddelooszen aangeboden, toegereikt, voorgehouden, gegeven was!

C. V.

DE RECHTER INGEROEPEN

KERKELIJK LEVEN

Men heeft — zie ook den brief van Adolphus Venator deze week — in de laatste maanden veel kunnen lezen over de pogingen, van hervormde zijde ondernomen, om aan de Hervormde Kerk een nieuwe Ordening te bezorgen. In allerlei toonaard heeft men daarvan den lof hooren zingen. Het „arme volk” is onder de suggestie gebracht, dat de „eenheid” der Kerk erdoor gediend zou worden, dat de ernst zou terugkeeren, dat het profetisch leergezag der „Kerk” hersteld zou zijn, dat de vaderlandsche erve weer zou gaan bloeien. En velen hebben zich erdoor laten misleiden. Je zegt tegenwoordig maar iets over eenheid, en over de Kerk-met-hoofdletter, en velen vallen dadelijk om.

Merkwaardig, dat ook vele niet-hervormde menschen gelooven, een sterke reformatische beweging op het spoor te zijn gekomen bij hun kennismaking met deze nieuwe „ordening”. Van de barthiaanse grondtrekken hebben ze zoo geen verstand; ze hooren daar trouwens vaak vergoelijkend over spreken. En verder is het voor hun besef een geval van het „terrein” der „kerk”, denken ze; en dat de voornaamste krachten, die in de nieuwe beweging zich doen gelden, doorbraak-menschen zijn, socialist, partij-v.d.-arbeid-lieden, enz., menschen dus, van wie ze op niet-kerkelijk gebied alleen maar kwade vruchten wachten, dat realiseren ze zich nauwelijks. Ik herinner me uit de oorlogsdagen een karikatuur van een N.S.B.-er in de toenmalige pers: hoe een gereformeerde A.R. zich tegenwoordig Jozef Stalin op Zondagmorgen voorstelt. Je zag Stalin, typisch huisvader, met „moeder-de-vrouw”, „moeke”, zou je haast vanzelf zeggen, en de kinders, typisch als kerkmenschen van een jaar of dertig geleiden angekleed, gezapig naar de kerk wandelen: de paraplu en de pepermuntjes en het boekje-verguld-op-snee waren natuurlijk niet vergeten.

Ik geloof, dat die plaat mis was. Ik geloof evenwel niet, dat ik zoo heel ver mis ben, als ik het zoo zeg: menig gereformeerde, menig A.R., C.H., G.P.V.-man, enz., denkt, als hij iemand hoort spreken van Rechtaardigmaking, en van Zonde, en van de Kerk, en van Getuigenis en Teeken, en van Eenheid: dat is vast en zeker een man, die geen Communist, en ook geen Socialist is. In werkelijkheid zijn de meesten hunner het tweede, en worden hun kinderen het eerste. Met of zonder dezen naam.

De Nieuwe Orde is, wat te verwachten was, al heel wat kerkelijke stations gepasseerd, en velen denken, dat ze het wel halen zal. Wij hebben er in ons blad weinig over geschreven; prof. Deddens heeft, in een duidelijk en gedocumenteerd stuk, dat hij op verzoek aan de instanties der Herv. Kerk deed toekomen, zijn meening erover gezegd, en ons blad mocht die copie publiceren; en verder, meenen we, was er niet veel meer te zeggen, want men trok zich natuurlijk niets aan van dat goede gereformeerde advies, al was er in een soort van vaderlandsche-breedheids-allure om gevraagd.

Maar nu is Leiden in last. Gepubliceerd werd, dat

er leden van de Hervormde Kerk zijn, die de zaak van de invoering der Nieuwe Orde bij den rechter hebben aanhangig gesteld; ze hebben dus hun eigen kerk, of liever: hun „synode” (maar die IS geen synode), een proces aangedaan, omdat ze gelooven, dat de z.g. synode — wat wel meer gebeurt — zich een macht heeft aangematigd, die haar niet toekomt, de gemeenten derhalve knecht, onwettige dingen doet, en tot de orde geroepen worden moet.

Prompt komt nu op die daad de reactie, die men tevoren had kunnen voorspellen: men hoort ach en wee roepen over het te hulp roepen van den rechter. Moet „de Kerk” zóo iets worden aangedaan? De heilige Kerk? Is dat niet, zoo vraagt men, in strijd met haar roeping, haar recht, haar eere? De bekende plaats uit Paulus' brieven over het (door kerkLEDEN) te recht gaan bij ongeloovige, heidensche, rechters, doet ineens weer opgeld en brengt Paulus weer op de proppen: Paulus moet maar zwijgen, als vrijzinnigen, of barthianen, de waarheid onderstboven keeren, en de leer weerspreken, die hij goddelijk noemde. Dan is het „de Kerk” niet onwaardig, die leer te laten weerspreken of ondermijnen. Maar komt er een proces tegen een z.g. synode, dan krijgt ineens „de Kerk” weer een levendigen indruk van haar gepantsd zijn met het harnas der kerkelijke onschendbaarheid. Al heeft Paulus daar nooit iets van gezegd, en wel, integendeel, daartegen gesproken met woorden over bondswraak, juist over de nieuwtestamentische kerk.

Wat hiervan te zeggen?

Vooreerst dit: dat degenen, die de Ned. Herv. Kerk tegen een mogelijke rechterlijke inmenging willen vrijwaren, door almaar te roepen: o, die Kerk, die Kerk, die goeie, heilige Kerke-Christi, zich maar eens moeten afvragen: of zij wel het recht daartoe hebben. Hebben zij vroeger de Hervormde Kerk aanvaard als Kerk naar de belijdenis? Geen sprake van. Op het oogenblik is die kerk nog niet, wat ze ervan maken willen; men heeft ongetwijfeld daar 't feit te eerbiedigen, ik zeg niet: goed te keuren, maar te eerbiedigen ALS FEIT, dat er nu eenmaal duizenden menschen zijn, die op goed geloof rechten en plichten aanvaard hebben binnen het raam van de kerkelijke reglementen; en die men niet straffeloos negeren mag. Bij geen enkele reformatische poging mag men iemand onrecht doen en evenmin mag men de bestaande bepalingen negeren in zijn critiek. Dat mochten ook wij niet in 1944; het onrecht, d.w.z. het ingaan tegen de BESTAANDE bepalingen en rechtsordeningen kwam dan ook van de zijde dergenen, die toen de kerk hebben verscheurd, door brutaal te doen tegen de kerken zelf (de eigenmachtige synode), de kerkenorde met voeten te treden, en maar door te drijven daar waar ze niets te vertellen hadden.

Bovendien: wat de barthianen van de Ned. Herv. Kerk nu maken willen, heeft met de kerk der

Belijdenis: niets te maken. Kerk, d.

Er is of men Cock, verjargon: „De Kerk” heel erg af en toespeld, gedacht, keer, forum, wat u d den in d keer, al-eigen for Kerk, d zichtbare Costuun: tuurlijk Plastic Misschie beurt. W Kerk (m met de

Ja, die zoo iets menten w die ook leelijke ciale, bu-feld. Mas deel van aan de ter were vandaan.

Ja, ma niet bem Ik heb e-gemaakt-deputate-heid, toe-ondernar te breng stellen as synodocr-nieuws p-soort va op te ler-afsprak aangegun-vergunne-overheid-méent, e-terne ke-bij, om u men dan beeld eer-geopperd nog noot-derwijs l-over dez-kwestie,

Dit w heid gee wat naar tuurlijke-lijk uit-concreet-vakveree-klage-de in-gen. H-verklare-de vraag-pelijke v-filosofie, goede no die vere-overheid-kwesties' op een h-eens een-die wa z-het-regl-bet-burge-hebben g-rechten l-door o-verheid een-van een-op het „i-de kerk-dichtst b-tegenstan-nithalen-burgerlijk

Wij zij uit te ma Ridderbo-da-v. d. l-geen and-Woord, M-lijk h e-genoemde-tuurlijk c